

ÖVERSIKTSPLAN FÖR ORUST KOMMUN 2040

Sammanställning av tidig dialog

Orust kommun
Västra Götalands län

Upprättad den 28 mars 2022 av
Sektor samhällsutveckling, Orust kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Syfte med dialogen.....	4
Metod.....	4
Målgrupper.....	5
Skoldialog.....	5
Digital medborgardialog	6
Näringslivsdialog.....	6
Dialog med föreningslivet	6
Kommunikationsmedel.....	7
Sammanställning	7
Skoldialog.....	7
Kartfrågor	9
Digital medborgardialog	11
Steg 1 – Frågeformulär	11
Steg 2 – Platsspecifika frågor.....	17
Näringslivsdialog.....	19
Dialog med föreningslivet	20
Analys	21
Inkomna svar.....	21
Fortsatt arbete.....	22
Representativitet.....	22
Skoldialog.....	22
Digital medborgardialog	23
Näringslivsdialog.....	25
Dialog med föreningslivet	25
Samlad analys.....	25
Slutsatser och fortsatt arbete	27
Medverkande	27

SAMMANFATTNING

Orust kommuns gällande översiktsplan från 2009 bedömdes under 2018 inte längre vara aktuell. Flera utbyggnadsplaner är genomförda och kommunen står nu inför nya utmaningar och nya analyser behöver göras och strategier tas fram. Kommunen har därför under 2021 påbörjat arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för kommunen. En viktig del av arbetet med översiktsplanen är dialogen med invånare och näringsliv. Därför beslutades att en tidig dialog skulle hållas, innan ett planförslag har arbetats fram. Syftet var att samla in information och lokalkännedom som kan ligga till grund för det fortsatta arbetet med planen.

Dialogen genomfördes i fyra delar. Ett digitalt dialogformulär publicerades på kommunens hemsida och länkades till genom flera andra kommunikationskanaler. En näringslivsdialog hölls vid ett fysiskt möte med kommunens näringslivsråd. Dessutom hölls en skoldialog med de kommunala grundskolorna och gymnasiet samt en dialog med föreningslivet.

För att kunna redovisa statistik kring inkomna svar utifrån var på kommunen man är bosatt togs en karta fram som delar in kommunen i sex kommundelar. En stor andel av de som svarade på den digitala dialogen var bosatta i Henån med omland.

Frageställningarna kretsade kring Orusts karaktär idag och utveckling i framtiden. Det gick att markera i karta vilka platser som är viktiga att bevara och att utveckla. En fråga kring de tre viktigaste nyckelfrågorna för Orusts utveckling fram till år 2040 hade förinställda svarsalternativ. Några av de nyckelfrågor som prioriterades högst av de som svarade på den digitala dialogen var god tillgång till kollektivt resande, värna befintliga naturmiljöer, landsbygdsutveckling och bra företagsklimat.

En sammanställning av resultatet från skoldialogen visar bland annat att naturen är viktig för skolbarnen, samt att cykelvägar och funktioner för barn som ishall och simhall är sådant som kan förbättras.

En målgrupp som inte nåddes i så stor utsträckning av den tidiga dialogen är ålderskategorin 18–29. Det är en viktig målgrupp att nå för kommunen och i det fortsatta arbetet ska metoder för att nå den målgruppen identifieras.

Kommunen har noterat nyckelfrågor och slutsatser för fortsatt arbete utifrån sammanställningen av dialogen. Dessa redovisas för politiker och tjänstepersoner och kommer ligga till grund för det fortsatta arbetet med översiktsplanen.

BAKGRUND

Under 2021 beslutade Orust kommun att påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. Den nya översiktsplanen ska ersätta den gällande som antogs 2009. Översiktsplanen är kommunens mest övergripande och långsiktiga planeringsinstrument och är vägledande för beslut inom hela samhällsområdet. I översiktsplanen beskrivs hur olika intressen ska tillgodoses och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. I arbetet med en ny översiktsplan är en god dialog med invånarna på Orust en viktig fråga. Både för lokalkännedom, ta del av olika erfarenheter, för förankring och synpunkter.

SYFTE MED DIALOGEN

Syftet med den tidiga medborgardialogen har varit lokalkännedom och ta del av erfarenheter från de som bor och verkar inom Orust kommun. Avsikten med dialogarbetet är att få ett bra underlag för att kunna konkretisera och ringa in frågor som kommunen behöver arbeta vidare med inom ramarna för arbetet med översiktsplanen. Varje ny översiktsplan som tas fram ska innehålla en utvecklingsinriktning och förslag till mark- och vattenanvändning. Resultatet från dialogen kommer bland annat att nyttjas vid framtagandet av utvecklingsinriktningen och i viss mån även som underlag vad gäller förslag till mark- och vattenanvändning för Orust kommun.

METOD

Frågeställningarna har utformats för att med en bred ansats fånga upp de stora dragen som beskriver hur kommuninvånarna ser på kommunen idag och i framtiden. Frågorna som ställdes i medborgardialogen var:

- Vad kännetecknar Orust idag?
- Vad vill du ska känneteckna Orust år 2040?
- Vad har Orust för kvaliteter som gör att du vill bo och/ eller verka i kommunen idag och i framtiden?
- Ange de tre viktigaste nyckelfrågorna för Orusts utveckling fram till år 2040
  - Bostadsförsörjning
  - Utveckling av tätorterna
  - Landsbygdsutveckling
  - Bra företagsklimat
  - Ökat antal arbetstillfällen
  - God tillgång till service
  - God tillgång till naturområden
  - Aktivt friluftsliv
  - God tillgång till kollektivt resande
  - Valfungerande infrastruktur för transporter
  - Vatten- och avloppsförsörjning
  - Anpassning till förändrat klimat
  - Värna befintliga naturmiljöer
  - Värna befintliga kulturmiljöer
  - God tillgång till kultur & fritid
  - Minskad klimatpåverkan

MÅLGRUPPER

I arbetet med översiktsplanen har tre olika målgrupper identifierats som kommunen särskilt behöver fokusera på och det är barn, äldre och kvinnor. Den digitala dialogen utformades för att kunna passa många. På Orust finns både helårsboende men också en relativt stor andel delårsboende och deras synpunkter har det också varit viktigt för kommunen att fånga in.

SKOLDIALOG

På grund av det rådande samhällsläget med spridning av Covid-19 fick skoldialogen genomföras på distans. Två medarbetare från Orust kommun och Sweco var med i klassrummet via datorskärm och ställde frågor och noterade barnens svar. Lärare och mindre grupper av elever svarade på frågor var och en och tillsammans. Vissa klasser hade också samlat in svar från hela klassen. Dessa noterades separat.

De frågor som ställdes i skoldialogen var:

- Vad tycker du är bra med Orust idag?
- Vad tycker du är mindre bra/dåligt med Orust idag?
- Vad vill du se mer av på Orust i framtiden?
- Hur tar du dig till skolan?
- Vad gör du på fritiden och hur tar du dig till dina fritidsaktiviteter?
- Medskick till politiker, unga på Orust behöver:

För eleverna på högstadiet och gymnasiet var även tre kartfrågor med där barnen och ungdomarna fick välja en plats på en karta som:

- De tycker är bra och bör bevaras
- De tycker borde användas till något annat än det används till idag
- De tycker är bra men kan bli bättre

DIGITAL MEDBORGARDIALOG

Tyck till om Orusts utveckling!

[Introduktion](#) [Steg 1: Frågeformulär](#) [Steg 2: Platsspecifika värden](#) [Om webbplatsen](#)

Introduktion

Ny översiktsplan!

Under våren 2021 har Orust kommun startat upp arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för hela kommunen. Översiktsplanen ska visa kommunens viljeriktning när det gäller den övergripande utvecklingen och användningen av mark och vatten. I Översiktsplanen ska det finnas mål och strategier för hur Orusts befintliga värden ska värnas och hur framtidens utmaningar ska mötas.

Vi vill som ett första steg få in synpunkter från allmänheten kring hur det är att leva och arbeta på Orust idag. Därefter kommer ett formellt samrådsförslag att arbetas fram. När samrådsförslaget är klart kommer det att samrådaskom allmänheten och då kommer man också ha möjlighet att lämna synpunkter på föreslagna mål och strategier samt tycka till om föreslagen mark- och vattenanvändning.

Syftet med dialogen

I arbetet med Översiktsplanen är det viktigt att fånga upp invånarnas perspektiv genom hela processen. Det är ni som bor och verkar på Orust som har bäst kunskap om hur det är att leva på Orust idag. Ni får här möjlighet att lämna synpunkter, tankar och idéer om Orust idag och i framtiden.

```
graph LR; A[Tidig dialog] --> B[Planförslag tas fram]; B --> C[Samråd]; C --> D[Revidering]; D --> E[Granskning]; E --> F[Mindre ändringar]; F --> G[Antagande];
```

Figur 1. Startsidan för den digitala dialogen. Sidan gick att nå via kommunens hemsida samt direkt via en QR-kod.

Den digitala medborgardialogen var tillgänglig på kommunens hemsida mellan 15:e oktober och 8:e november 2021. På biblioteken i Henån, Varekil, Ellös, Svanesund samt på Gullholmens lånestation fanns möjlighet att få hjälp med att fylla i webbverktyget. Där fanns också enkäter i pappersformat för de som föredrog det.

NÄRINGSLIVSDIALOG

Näringslivsdialogen genomfördes som en workshop 29 september 2021 med politiker, tjänstepersoner och representanter från näringslivsrådet i Orust kommuns näringslivsråd.

DIALOG MED FÖRENINGSLIVET

Den tidiga dialogen genomfördes mellan 15:e september och 7:e oktober 2021. Efter önskemål från föreningslivet förlängdes dialogen till 12 december. Föreningarna fick maila in sina synpunkter till Orust kommun.

KOMMUNIKATIONSMEDEL

För att nå ut till så många som möjligt med information om den tidiga dialogen skickades ett extra nummer av Orustkommunikén ut. Det är Orust lokala informationsblad som går till samtliga hushåll. Utöver kommunikén placerades affischer på matbutiker och på bibliotek med information om hur man skulle gå till väga för att delta i dialogen. Utöver dessa kommunikationsmedel användes också digitala plattformar för att informera om den tidiga dialogen:

- LinkedIn
- Instagram
- Orust.se
- Facebook
- Twitter

SAMMANSTÄLLNING

SKOLDIALOG

Skoldialogen var uppdelad i 14 dialogtillfällen med cirka 70 elever på fyra skolor. Dialogen inkluderade barn från lågstadiet till ungdomar på gymnasiet samt särskola. Cirka 500 svar togs emot och sammanställdes. Drygt 10 lärare hjälpte till med att informera samt samla in uppgifter ifrån klasserna. Av de cirka 500 svaren som togs emot var det jämn fördelning mellan könen. Frågorna som ställdes i skoldialogen var:

- Vad tycker du är bra med Orust idag?
- Vad tycker du är mindre bra med Orust idag?
- Vad vill du se mer av på Orust i framtiden?
- Hur tar du dig till skolan?
- Vad gör du på fritiden och hur tar du dig till dina fritidsaktiviteter?
- Medskick till politiker, unga på Orust behöver....

Sedan fanns tre kartfrågor där barnen och ungdomarna från högstadiet och gymnasiet fick välja en plats på en karta som:

- de tycker är bra och bör bevaras
- de tycker borde användas till något annat än det används till idag
- de tycker är bra men kan bli bättre

På frågan om vad eleverna tyckte var bra med Orust idag svarade årskurs F-3 att de tyckte att naturen, havet, badplatser, skogen, blommor, träd, djur och att det är tryggt och lugnt samt nära till allt var bra med Orust idag. Årskurs 4–6 tyckte att mycket aktiviteter såsom fotbollsklubbar och föreningar med olika sporter, naturen och dess aktiviteter såsom att åka båt och bada samt att det är nära till allt till exempel kompisar och mataffär var det som var bra med Orust. Årskurs 7–9 tyckte att det som var bra med Orust idag är att det finns mycket att göra, att det finns idrottsmöjligheter, att man kan bada på sommaren, att alla känner alla, att det är lugnt, lätt att bo där samt att det är nära till allt till exempel vänner och skola. Eleverna på gymnasiet tyckte att natur och kulturhistorien, fina öar och naturreservat var bra. Det är lugnt och alla känner alla är det som var bra med Orust idag.

Flickorna nämnde havet och möjligheter till bad som viktiga kvalitéer i större utsträckning än pojkarna. Pojkarna nämnde skogen och möjligheten att cykla som kvalitéer i större utsträckning än flickorna.

På frågan om vad eleverna tyckte var mindre bra med Orust idag svarade årskurs F-3 att avsaknaden av cykelvägar, nedskräpning, att det var för lite att göra samt avsaknaden av sporthallar, ishallar och affärer var mindre bra. Årskurs 4–6 tyckte att dåliga gång- och cykelvägar som gör det svårt att ta sig till kompisar, mycket trafik och för lite aktiviteter var det som var mindre bra med Orust. Årskurs 7–9 tyckte att det som var mindre bra med Orust var dåliga gång och cykelvägar som gör det svårt att ta sig till kompisar, mycket trafik och för lite aktiviteter. Medan eleverna på gymnasiet tyckte att för få bussar, för få mötesplatser och aktiviteter samt för få cykelvägar var det som var mindre bra på Orust. På denna fråga syntes inga skillnader mellan flickor och pojkars svar.

På frågan om vad eleverna ville se mer av på Orust i framtiden svarade F-3 att de ville ha fler aktiviteter till exempel klätterställningar, äventyrsbad, skatepark och fritidsgård. De ville även se mer av bra cykelvägar och fler papperskorgar. Årskurs 4–6 svarade att de ville se fler aktiviteter i framtiden på Orust till exempel simhallar, lekplatser, parkourbanor och ishall. De vill även ha fler bra cykelvägar, bussar och affärer på Orust i framtiden. Årskurs 7–9 svarade att det ville ha fler bussar med högre turtäthet, fler aktiviteter såsom en ishall och simhall samt fler mötesplatser. Gymnasieeleverna ville se mer av cykelbanor mellan målpunkter i Henån samt fler caféer och hängställen med länge öppettider och billigt fika.

Flickorna ville i större utsträckning än pojkarna ha simhall och fler badplatser. Pojkarna ville i större utsträckning ha bättre cykelvägar.

På frågan om hur eleverna tar sig till skolan svarade årskurs F-3 att de tar sig till skolan med buss eller får skjuts. Årskurs 4–6 svarade att det tar buss eller bil och några som bodde nära cyklar eller går till skolan. I årskurs 7–9 svarade de att de tar buss bil eller moppebil till skolan. Medan gymnasieeleverna svarade att de går eller cyklar till skolan. På denna fråga syntes inga skillnader mellan flickors och pojkars svar.

På frågan om vad barnen och ungdomarna gör på fritiden och hur de tar sig till sina fritidsaktiviteter svarade klass F-6 att många av eleverna har aktiviteter utanför kommunen på Tjörn, i Uddevalla och Stenungssund. Några av eleverna spelar fotboll på Orust i olika klubbar och tar sig till sina aktiviteter med hjälp av skjuts av sina föräldrar både inom Orust kommun och till grannkommuner. Årskurs 7–9 svarade också att många har sina aktiviteter till exempel friidrott, ridning, golf med mera utanför Orust kommun på Tjörn, i Uddevalla och i Stenungssund. De blir ofta skjutsade av sina föräldrar både inom kommunen och till grannkommunerna. Gymnasieeleverna svarade att de inte finns så mycket att göra på Orust så de åker till Stenungssund eller Uddevalla. Flera barn har inga fritidsaktiviteter och är mest hemma och spelar spel.

Flickorna ägnar sig i större utsträckning än pojkarna åt handboll, ridning och gymnastik medan pojkarna ägnar sig mer åt fotboll.

När eleverna fick skicka ett **medskick till politiker och skriva vad de behövde** svarade F-3 att de ville ha mer att göra på fritiden, en simhall, en ishall och att de ville att naturen skulle bli värnad om. Årskurs 4–6 vill ha mer aktiviteter, en simhall, ishall och fritidsgård med mera samt bättre bussförbindelser till aktiviteter. Årskurs 7–9 vill sprida ut ny bebyggelse och inte bygga så tätt, skapa fler mötesplatser till exempel fritidsgårdar samt få det lättare att ta sig runt med fler busstider. Gymnasieeleverna svarade att det behövs regler för EPA-traktorer.

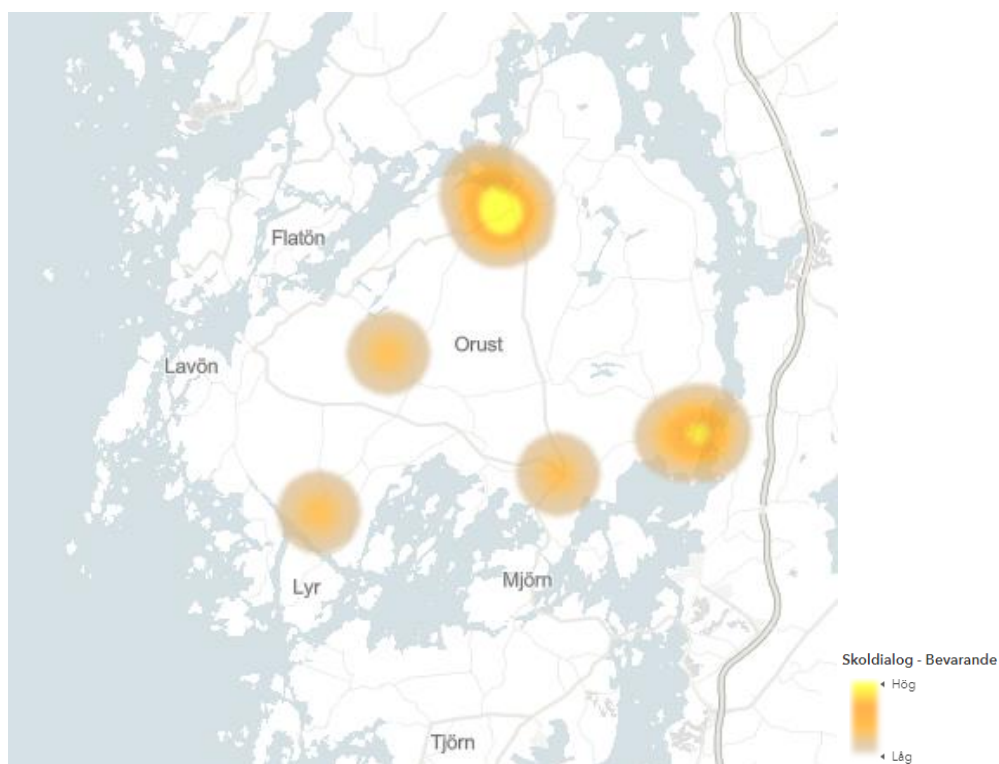

Kartfrågor

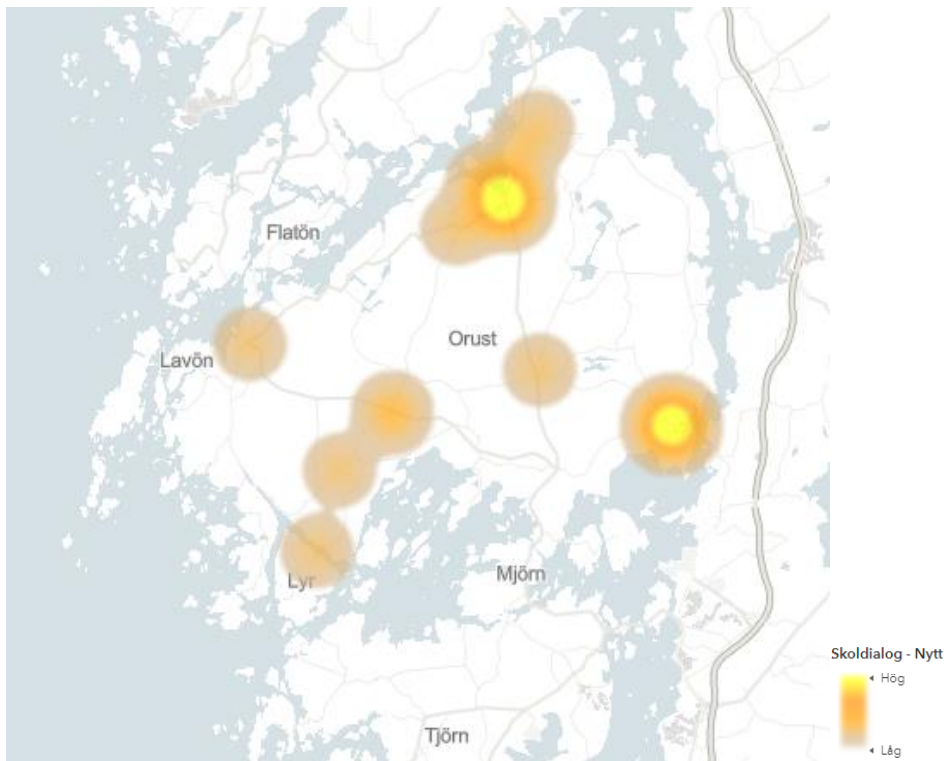
På kartfrågorna var det 17 platser som blev utpekade av eleverna som platser med värden som bör bevaras, 25 platser med potential för något nytt och 21 utpekade platser med värden som bör utvecklas. Bland platserna som blev utpekade av eleverna som bra och bör bevaras pekades Henåns bibliotek, skola och affärer i centralt läge ut. Även Svanesunds fritidsgård och stranden i Svanesund pekades ut som en bra plats där ungdomar möts.

Bland platserna som pekades ut av eleverna som borde användas till något annat än det används till idag var bussterminalen i Tegneby och Varekil som kunde bli större och multihall i Varekil. I Henån behövs bättre belysning, fler restauranger, caféer och affärer. Det behövs en ny mötesplats vid gamla skolan med exempelvis en skatepark och café. Översvämningsproblematiken i Henån behöver hanteras.

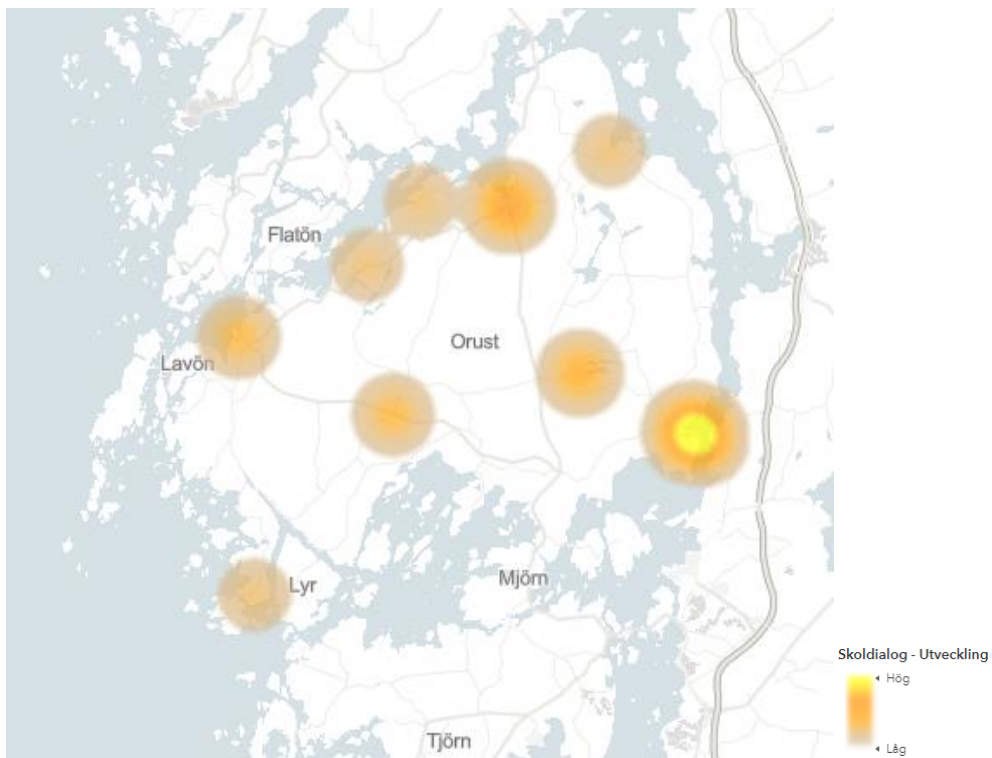
Platser som pekades ut av eleverna som bra men kan bli bättre var Henån där de vill ha fler restauranger och Ellös där vill de förbättra badplatsen. Eleverna vill även ha senare busstider till Henån, Mollösund och Slussen samt bättre befintliga cykelvägar, och att nya skapas.

Figur 2. Platser inom kommunen som i skoldialogen har markerats som viktiga att bevara. De gula ytorna representerar platser som flest har markerat som viktiga att bevara.

Figur 3. Platser inom kommunen som i skoldialogen har markerats som möjliga att utveckla med något nytt. De gula ytorna representerar platser som flest har markerat som möjliga att utveckla med nya funktioner.

Figur 4. Platser inom kommunen som i skoldialogen har markerats ha befintliga värden som kan byggas vidare på och utvecklas. De gula ytorna representerar platser som flest har markerat som befintliga värden som kan byggas vidare på och utvecklas.

DIGITAL MEDBORGARDIALOG

Mellan den 15 september till den 8 oktober 2021 genomfördes den digitala medborgardialogen där allmänheten kunde ge synpunkter kring hur det är att leva på Orust idag samt ge sina tankar kring Orust utveckling fram till och med år 2040. Den digitala dialogen fanns tillgänglig via kommunens hemsida och delades digitalt via olika sociala medier. På kommunhuset samt kommunens olika bibliotek fanns en affisch med information om dialogen, länk till kommunens hemsida samt en QR-kod som kunde läsas via mobiltelefonen. Information om dialogen fanns även i Orustkommunikén som nådde alla hushåll på Orust.

Dialogen kunde besvaras genom olika digitala enheter, både via mobiltelefoner och datorer. Medborgardialogen var uppdelad i två steg där det första steget var ett frågeformulär och det andra steget var frågor med platsspecifika värden. Som alternativ till den digitala dialogen erbjöd kommunen möjligheten att fylla i steg 1 via en fysisk pappersenkät som fanns tillgänglig på kommunhuset samt vid biblioteken. Steg 1 fick totalt 184 inkomna svar och steg 2 fick totalt 335 inkomna svar, av dessa avsåg 119 svar platser som bör bevaras, 125 svar avsåg platser med potential att utvecklas och 91 svar avsåg platser med potential för något nytt.

Steg 1 – Frågeformulär

Frågorna i steg 1 var följande:

- Vad kännetecknar Orust idag?
- Vad vill du ska känneteckna Orust år 2040?
- Vad har Orust för kvaliteter som gör att du vill bo/verka i kommunen idag och i framtiden?
- Ange de tre viktigaste nyckelfrågorna för Orust utveckling fram till år 2040
- Övriga uppgifter
  - Ålderskategori
  - Könsidentitet
  - Boende inom vilket område på Orust
  - Helår/delårsboende

I steg 1 av medborgardialogen svarade 181 personer, av dem var personer i ålderskategorin 45 till 65-åringar de som skickade in flest svar, där 58 personer svarade. I ålderskategorin 30 till 44-åringar svarade 38 personer och bland personer över 65 år svarade 37 personer. Bland personer från 18 till 29 år inkom 3 svar och från personer under 18 år inkom 5 svar och 4 svar inkom där personerna inte ville ange sin ålderskategori. Bland de svarande i steg 1 var 71 kvinnor, 61 män, 1 icke binär, 1 var osäker och 6 ville inte ange sin könstillhörighet.

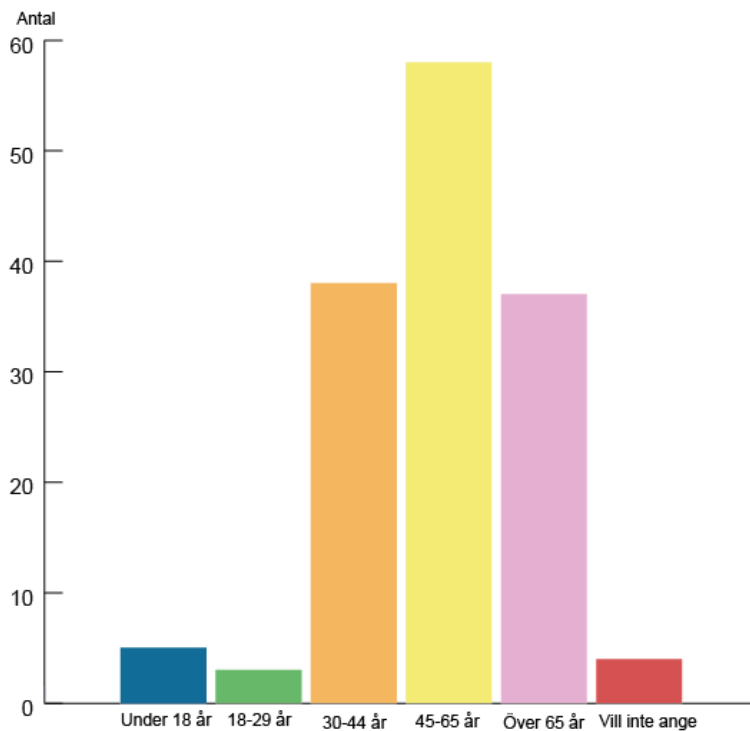

Diagram 1. Ålderskategorier som svarat på den tidiga dialogen.

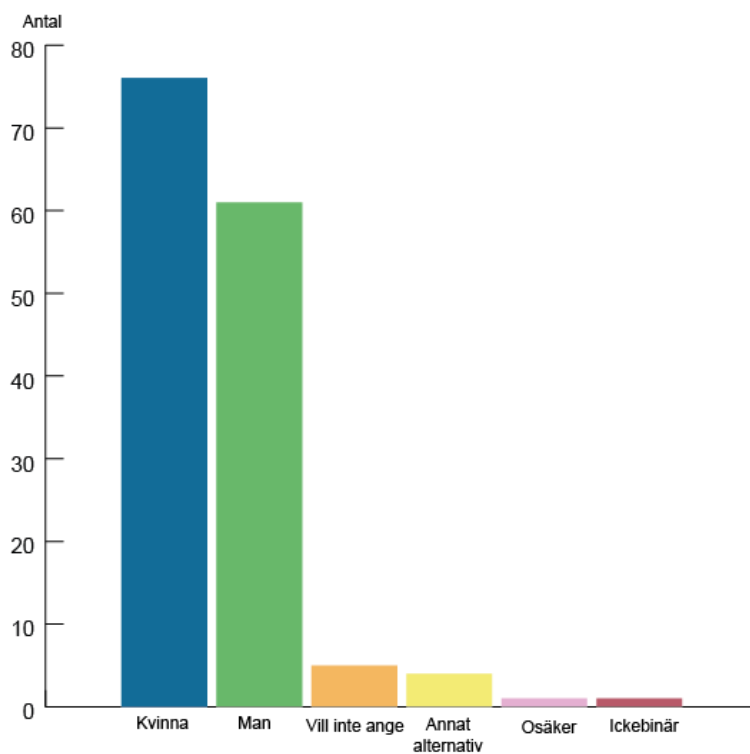

Diagram 2. Könstillhörighet på de som svarat på den tidiga dialogen.

Av de svarande i steg 1 bodde 58 personer i Henån, följt av Ellös där 49 personer bodde och Svanesund där 41 personer bodde. Vidare bodde 12 personer i Tegneby, 12 personer i Mollösund och 8 personer bodde i Varekil. Två personer ville inte ange var de bodde och två personer av de som svarade bodde inte

på Orust. Majoriteten av de svarande var helårsboende på Orust, motsvarande 77 procent, cirka 17 procent var delårsboende på Orust. 4 procent av de som svarade ville inte ange var de bodde.

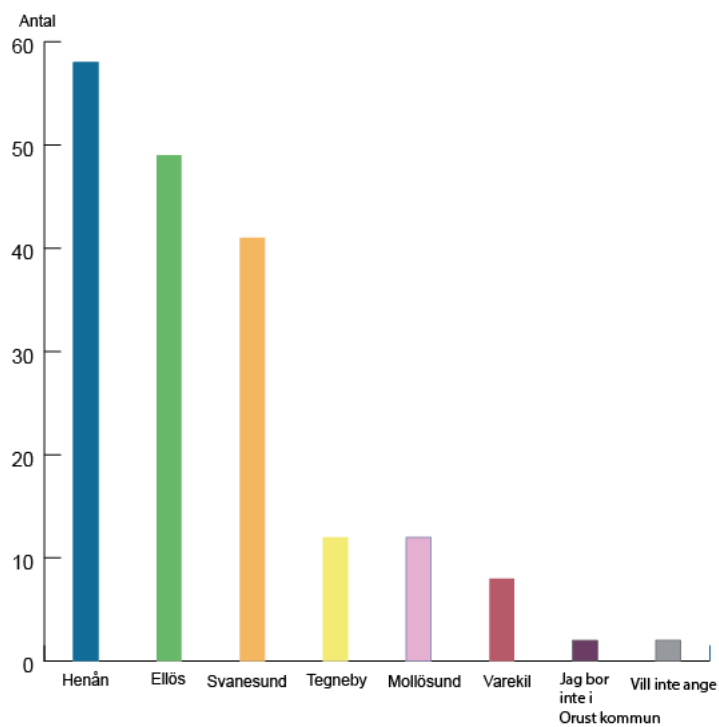
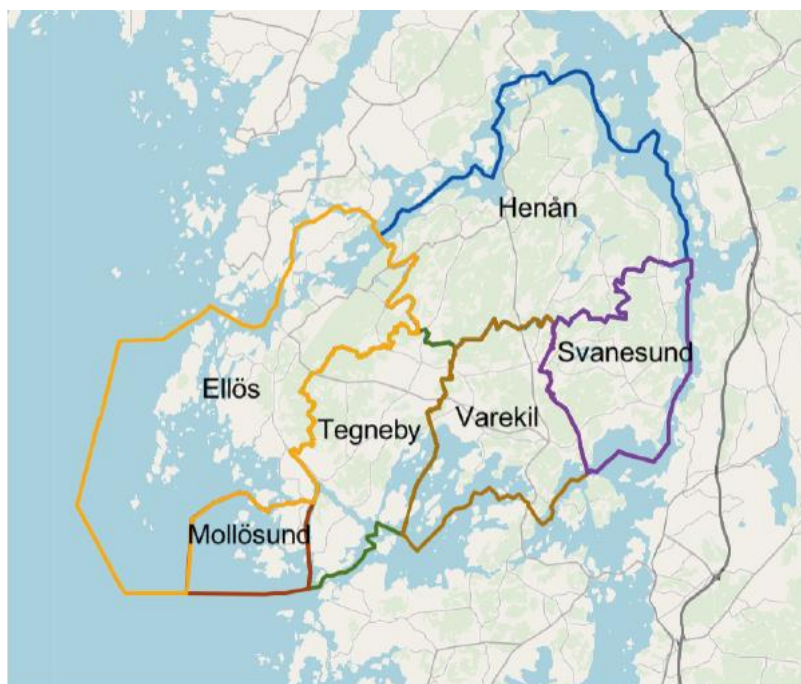

Diagram 3. Kommundelar de som svarat på den digitala dialogen är bosatta i.

Figur 5. Uppdelning i sex kommundelar.

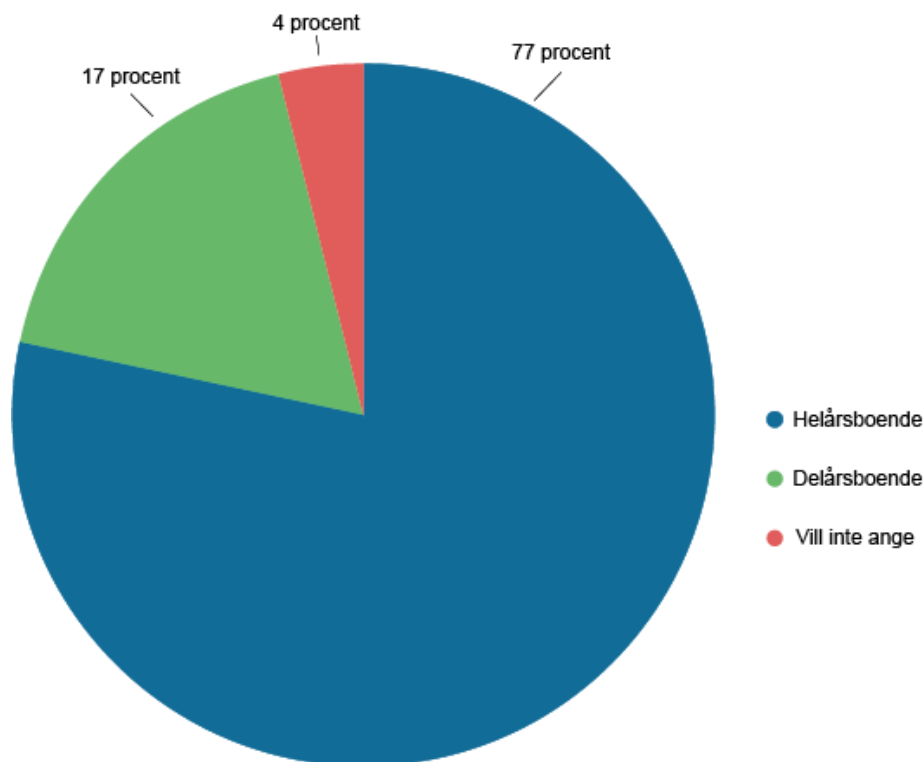

Diagram 4. Andel helårs- respektive delårsboende som svarat på den tidiga dialogen.

På frågan som ställdes i medborgardialogen om **vad som kännetecknar Orust idag** svarade några tillgång till vacker och varierad natur både i hav och på land, varierat landskap med mycket jord- och skogsbruk, högexploaterad kustzon och mindre samhällen utspridda inom ön. Även att det är en turistdestination med liv och rörelse vid kusten, ett starkt föreningsliv och en stark tradition av egenföretagare samt hög medelålder tyckte några av de svarande kännetecknar Orust idag.

På frågan om **vad man vill ska känneteckna Orust år 2040** angav de svarande bland annat att tillväxt som koncentrerar främst på tätorterna, tillväxt som sker på ett varsamt sätt utan bekostnad på natur-, kultur- och rekreationsvärden, att ha en levande kommun året runt, att ha engagemang kring hållbarhet, klimatsmart boende och uppmuntra självförsörjning samt att skapa ett tillgängligt nät av sammanhängande cykelvägar.

På tredje frågan om **vad Orust har för kvaliteter som gör att man vill bo och/eller verka i kommunen idag och i framtiden** svarade några vacker och varierad natur, småskalig bebyggelse, att det är en trygg och lugn kommun samt att det är god tillgång till aktiviteter.

På frågan **när de svarande fick kryssa i vilka de tycker är de tre viktigaste nyckelfrågorna för Orust utveckling fram till 2040** kryssade över 40 personer i att värna befintliga naturmiljöer, utveckla landsbygden, att ha god tillgång till kollektivtrafik, ett bra företagsklimat samt utveckling av tätorterna. 30–40 personer tyckte att välfungerande infrastruktur för transporter, god tillgång till kultur och fritid, god tillgång till service, god tillgång till naturområden samt bostadsförsörjning var viktigast. 20–30 svarande tyckte att värna befintliga kulturmiljöer, minskad klimatpåverkan, ökat antal arbetstillfällen, ett aktivt friluftsliv samt annat utvecklingsområde är det viktigaste för utvecklingen på Orust. Färre än 20 personer tyckte att vatten och avloppsförsörjning, anpassning till förändrat klimat samt annat utvecklingsområde var det viktigaste för Orust utveckling fram till 2040. De alternativa utvecklingsområden som inkom som svar på frågan om vad som var viktigast i

Orust utveckling var bland annat bättre cykelinfrastruktur med tolv svarande, skola och förskola i närområdet med bra kvalitet med två svarande samt broförbindelse i Svanesund med två svarande.

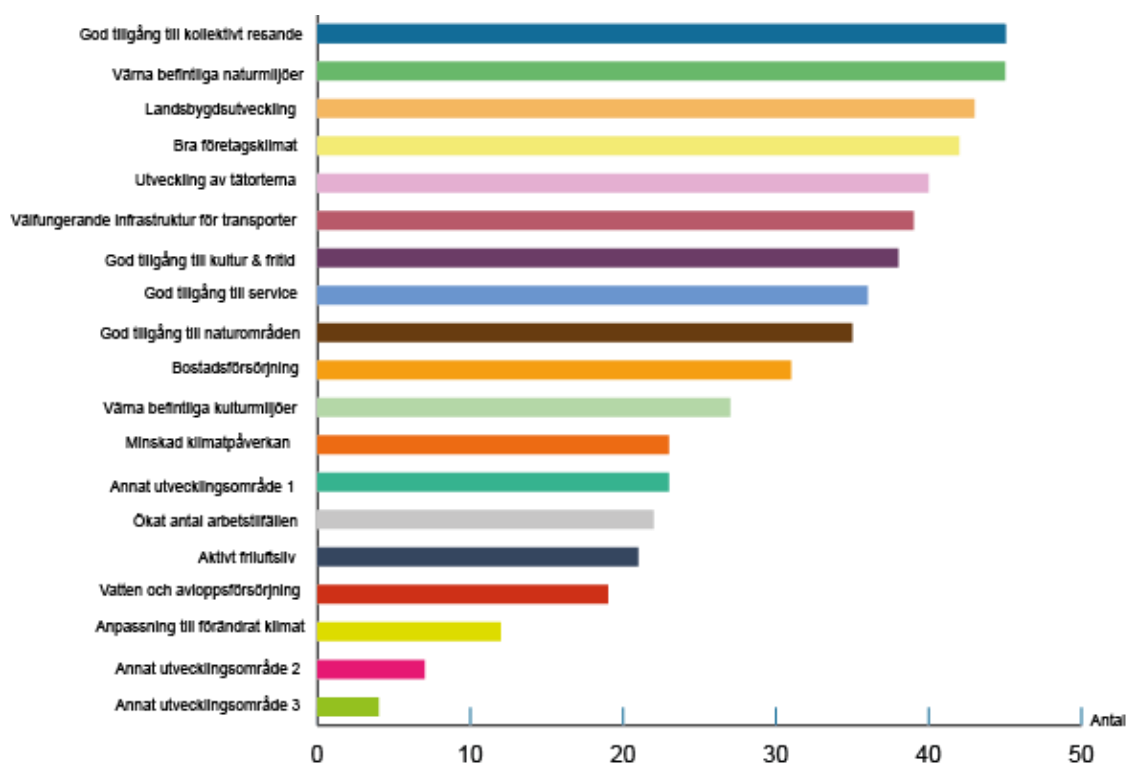

Diagram 5. Fördelning av nyckelfrågor för utveckling i Orust kommun från den tidiga dialogen.

Vad de svarande tyckte var viktigast för utvecklingen i Orust skiljde sig mycket beroende på åldern på de som svarade. I åldrarna 18 – 29 år var landsbygdsutveckling, ökat antal arbetstillfällen samt god tillgång till kultur och fritid viktigast. I ålderskategorin över 65 år var god tillgång till kollektivt resande, god tillgång till service samt värna om befintliga naturmiljöer det viktigaste för Orust utveckling. I åldrarna 30 – 44 år var landsbygdsutveckling, bra företagsklimat och välfungerande infrastruktur för transporter viktigast. I åldrarna 45 – 65 år var det viktiga för Orust utveckling att värna om de befintliga naturmiljöerna, ha god tillgång till kollektivt resande, skapa utveckling av tätorterna, ha ett bra företagsklimat samt bostadsförsörjning.

De svarande som bodde i Ellös och Mollösund tyckte att det var viktigast att värna befintliga kulturmiljöer i området. I Henån var det viktigt att ha god tillgång till kultur och fritid medan de svarande i Svanesund ville ha utveckling i tätorterna. I Varekil var välfungerande infrastruktur för transport viktigast och i Tegneby var landsbygdsutveckling och bra företagsklimat viktigast.

Både kvinnor och män tyckte det var viktigt med god tillgång till kollektivt resande och att värna befintliga naturmiljöer. Kvinnorna tyckte att landsbygdsutveckling och god tillgång till naturområden, kultur och fritid var viktiga frågor. Männerna tyckte att bra företagsklimat och utveckling av tätorterna var viktigare än kvinnorna. Även välfungerande infrastruktur för transporter och landsbygdsutveckling var viktiga frågor enligt männen.

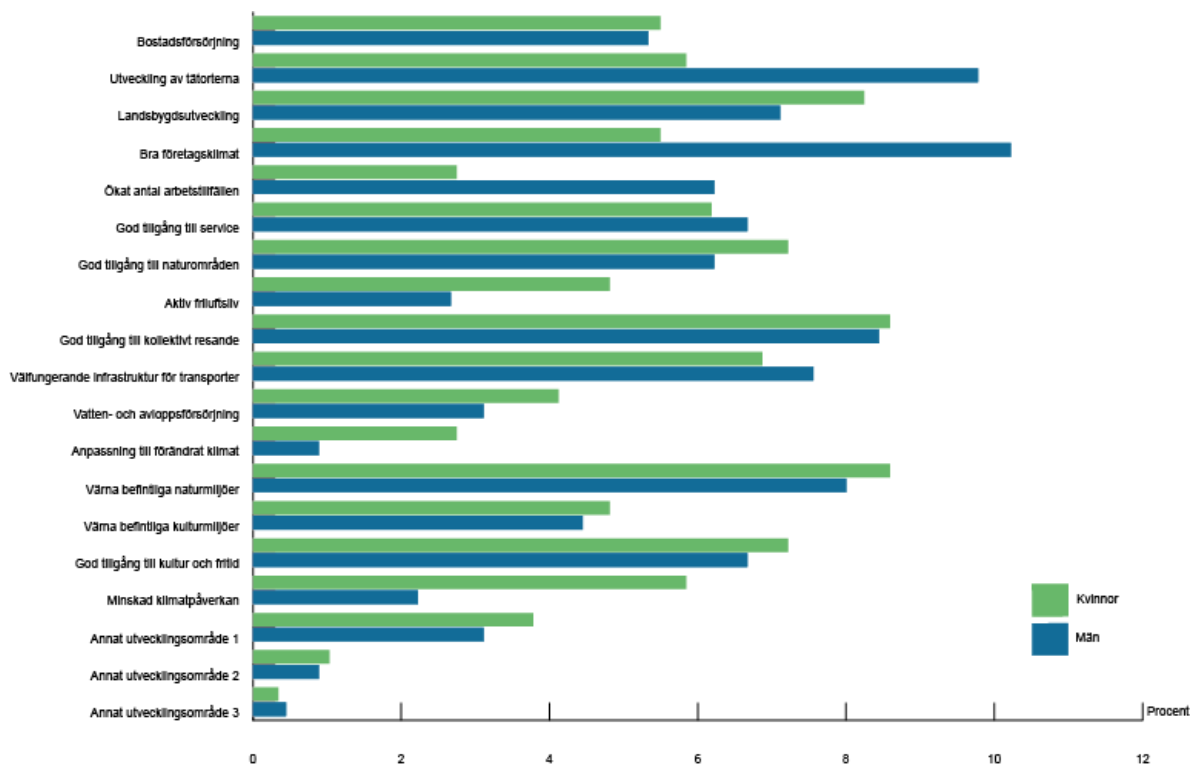

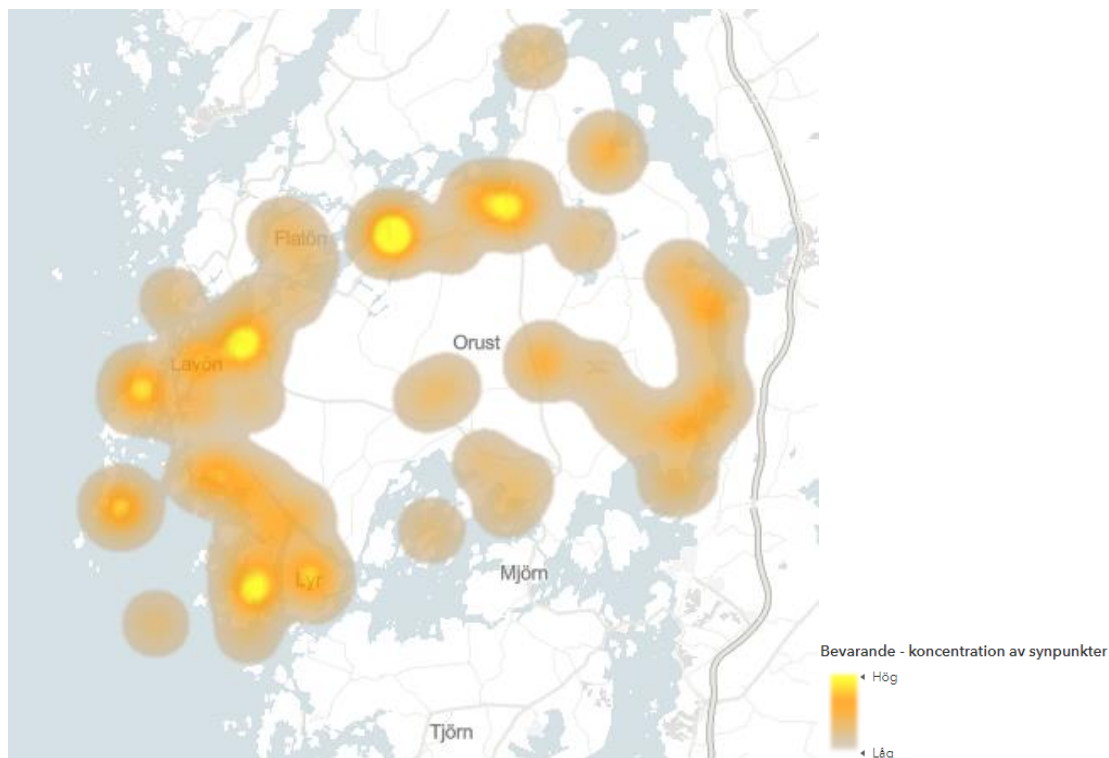
Diagram 6. Fördelning av nyckelfrågor för utveckling i Orust kommun från den tidiga dialogen uppdelat på kön.

Över lag skilde sig svaren mellan kvinnor och män inte så mycket åt. Kvinnor angav i stor utsträckning naturmiljöerna, havet och kontrasten mellan sommarhalvåret och vinterhalvåret vad gäller befolkning och liv och rörelse som positiva delar av Orust idag och vad de önskade fortsatt utveckla. En del kvinnor uttryckte sin oro över ett bakåtsträvande samhälle och utmaningar med kommunikationer såväl inom som till och från kommunen. Männerna nämnde också de unika naturmiljöerna som kännetecknen för Orust idag. De var generellt något mer kritiska till kommunens organisation samt avsaknaden av aktiviteter för ungdomar.

Steg 2 – Platsspecifika frågor

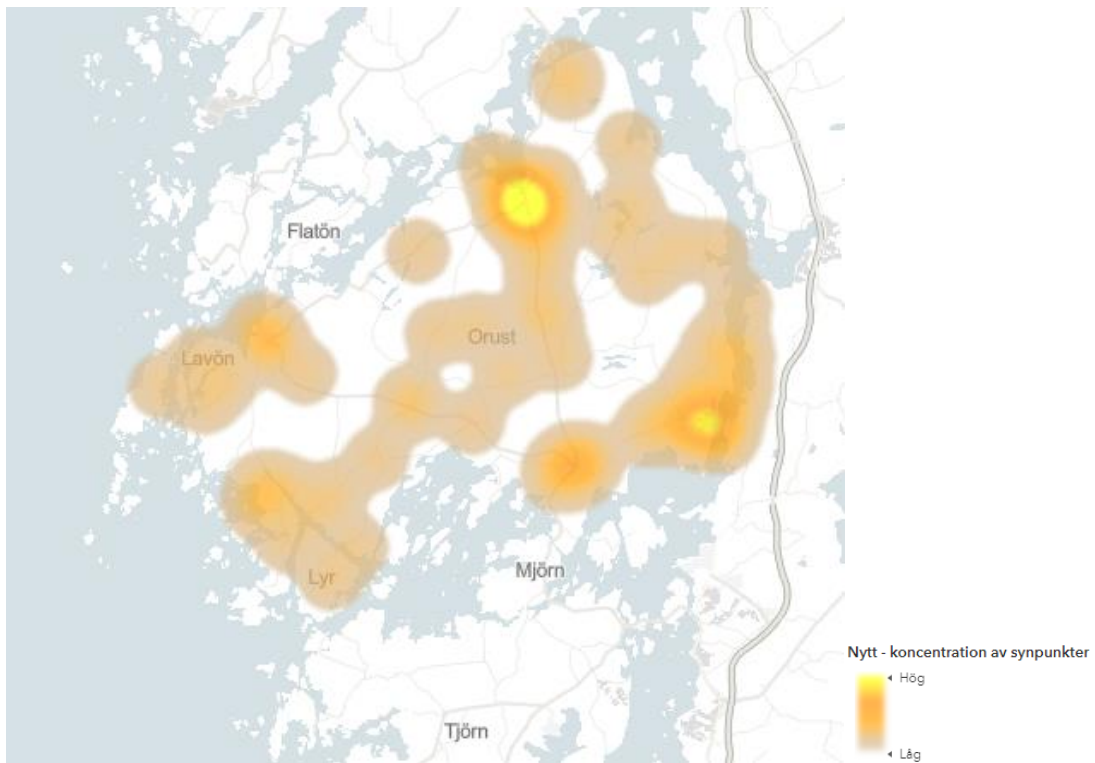
Steg 2 i den digitala medborgardialogen bestod av platsspecifika frågor där de svarande fick välja platser på Orust som de tyckte har värden som bör bevaras, platser med potential för något nytt samt platser med värden som bör utvecklas.

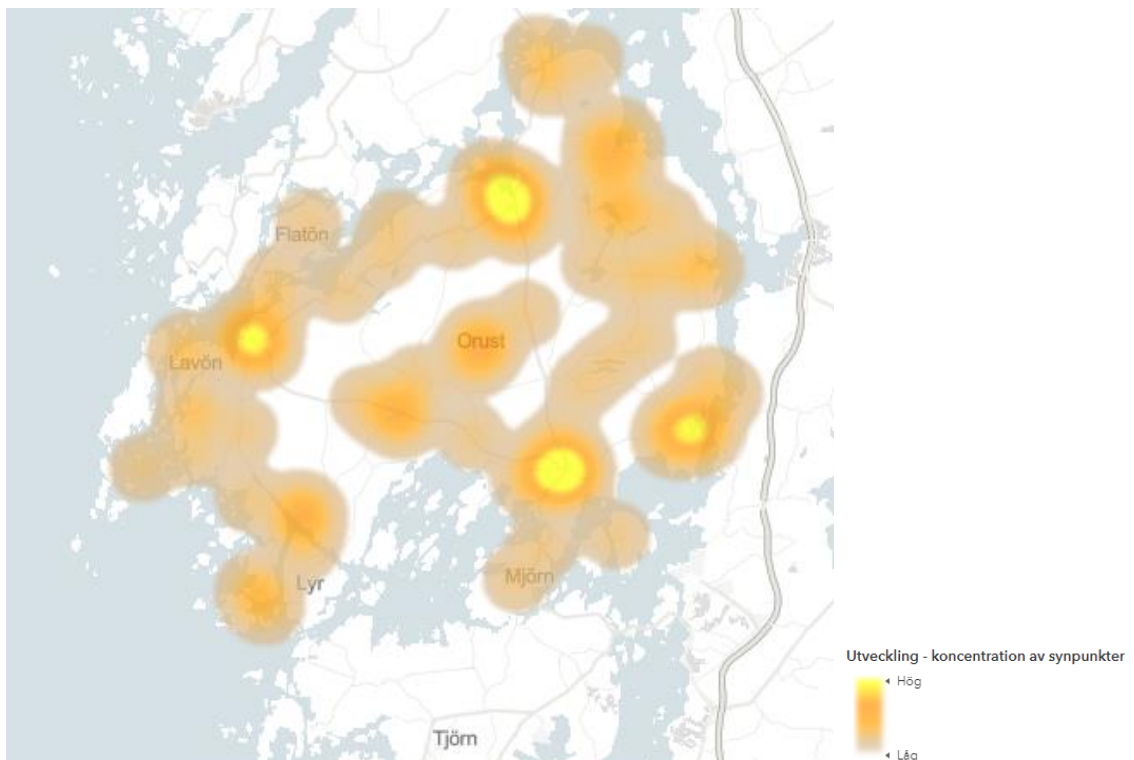
Figur 6. Platser inom kommunen som har markerats som viktiga att bevara. De gula ytorna representerar platser som flest har markerat som viktiga att bevara.

Med platser med värden som bör bevaras fick Gösta Johanssons varv högst koncentration av synpunkter kopplade till områdets varvsmiljö. I Ellös ville de svarande bevara närheten till havet. På Gullholmen/Härmanö, Grindebacken och Käringön var det viktigt att bevara natur och kulturvärden inklusive de kulturhistoriska värdena på Käringön. På Lavön kom synpunkter om att bevara naturen och i Hälleviksstrand ville de svarande bevara kulturvärdena på platsen. I Mollösund var synpunkterna att bevara byggstilen och kulturvärden och i Svanesund att bevara grönytor och strövområden.

På frågan där de svarande skulle peka ut platser med potential för något nytt fick Henån störst koncentration av synpunkter. Det kom synpunkter om att utveckla bland annat kollektivtrafik, badplatser, brygga, gång- och cykelbana samt butiker. De svarande ville även ha tillgång till ett kulturcentrum och en bro för bilar mellan ån och biogaspumpen. Varekil fick även en koncentration av synpunkter kopplade till att utveckla Varekil som knutpunkt, utveckla service i området och att utveckla cykelbanor samt en pendelhållplats. Området kring Svanesund fick synpunkter om att utveckla en strandpromenad, aktiviteter för ungdomar, restaurang samt en bro till fastlandet. Ellös fick synpunkter angående att utveckla företag, turism, service, utomhusgym och kontorshotell.

Figur 7. Platser inom kommunen som har markerats som möjliga att utveckla med något nytt. De gula ytorna representerar platser som flest har markerat som möjliga att utveckla med någonting nytt.

Figur 8. Platser inom kommunen som har befintliga värden som kan byggas vidare på och utvecklas. De platser som är markerade i gult är de som flest har markerat.

NÄRINGSLIVSDIALOG

Näringslivsdialogen genomfördes 29 september 2021 på kommunhuset i Henån med kommunens näringslivsråd med politiker, tjänstepersoner och representanter från näringslivet.

Vid workshopen blev det tydligt att näringslivet idag på Orust är brett och domineras av småföretagare. Det finns totalt 2 200 företag varav många inom entreprenad och bygg inom Orust kommun. För de företag som är kopplade till turism och service är säsongen kort.

Kommunikationerna i Orust fick mest synpunkter då det inte fungerar bra. Näringslivet anser att kollektivtrafiken inte är tillräckligt utbyggd. Det är få cykelbanor och cyklisterna vågar inte cykla på vägarna. Bredbandet i Orust är väl utbyggt men kan bli bättre då det är några vita fläckar kvar. Infarterna till tätorterna måste bli mer lättåtkomliga och attraktiva, vilket näringslivet anser att de inte är idag.

Utbildningsnivån i kommunen är låg och det finns därför en risk att företagen stagnerar på grund av det. Kommunen måste därför bli bättre på att driva frågan om gymnasium och samarbeten med högre utbildning.

I workshopen kom även deltagarna fram till att näringslivet på Orust ska satsa på utvecklingen av alla fyra tätorterna till 2040. Svanesund och Varekil är intressanta områden och har stor potential för utveckling. Varekil kan utvecklas som en knutpunkt. Broförbindelse med attraktiv verksamhet och pendelparkering i anslutning finns. En god tillgång till billiga och attraktiva bostäder kan attrahera arbetskraft och kompetens. Fler mötesplatser för ungdomar på Orust borde finnas. Tillgång till bra skola och utbildning bör finnas för att få en högre andel högutbildad orsbe-folkning samt en utveckling av samarbeten med universitet och högskola kring examensarbeten och forskning på Orust bör ske. Mer kvalificerade jobb behövs också för att kunna utveckla företagen så de inte stagnerar. Områden med bra lokaler och bra uppkoppling kan premiera bildning av kluster där företagen i lokalerna stöttar varandra i utvecklingen. Exempelvis kan gamla vårdcentralen i Henån kunna bli ett företagshotell eller företagshubbar, där folk träffas.

I Svanesund och Varekil kan attraktiva verksamhetsområden tillkomma utan att förstöra enligt workshopen. Längs huvudstråken vid väg 160 och väg 178 finns det plats för solcellsparkar och energiförsörjning, där kan även företagsmark utvecklas. Blåa näringar kring Tuvesvik vid färjan till Gullholmen är också intressanta för utveckling. Ellös och Hälleviksstrand är viktiga för att möjliggöra verksamhetsmark, även i Mollösund kan vissa åtgärder göras för att möjliggöra verksamhetsmark. Dock bör gamla kajområden bibehållas enligt deltagarna. De gröna näringarna är också intressanta att titta på utifrån ett utvecklingsperspektiv då Månsemyren Återvinningscentral är intressant för produktionen av biogas samtidigt som jordbruksmarken kring Tegneby är viktig att bevara.

Bostäder finns det stor potential för inom det befintliga beståndet där det finns 5 000 fritidsbostäder som skulle kunna byggas om/övergå till permanentbostäder. Det kommer behövas fler billiga och attraktiva bostäder för att locka kompetens och unga att bo kvar i kommunen. En utmaning för de företag som finns i kommunen men inte har kommunen som marknad var att locka kunder till Orust. Orust är unikt för dess blå näringar och lockar människor med dess fantastiska miljö, trygghet och närhet. En fråga som diskuterades under workshopen var hur Orust kan göras mer attraktivt. I workshopen framkom att det var tio företag som var intresserade av att arbeta i företagshotell. Varje dag pendlar 3 500 personer ut från Orust och 300 personer pendlar in.

Övriga synpunkter som kom in under workshopen var att det behövs fler mötesplatser för de ungdomar som inte vill vara delaktiga i föreningslivet. Det framkom också funderingar kring att Orust har attraktiva äldreboenden och många äldre väljer att flytta till Orust men har då betalat skatt i en annan kommun hela sitt liv.

Anda planeringsfrågor som togs upp i näringslivsdialogen är förbifarten i Henån med vägreservat kvar i nuvarande översiktsplan och hur man ska se på det i framtiden. Deltagarna efterfrågade mer flexibilitet i detaljplanerna då Orust har cirka 400 detaljplaner. En mer flexibel användning av lokaler under olika säsonger togs upp som en intressant fråga. Exempelvis finns lokaler inom besöksnäringen som har relativt korta säsonger. Möjligen kan man använda deras lokaler som företagshotell under lågsäsong. Även jordbrukslokalerna togs upp där de skulle kunna användas till fler ändamål än bara jordbruk.

DIALOG MED FÖRENINGSLIVET

Dialogen genomfördes mellan 8 oktober och 12 december 2021 genom att föreningar verksamma inom Orust kommun fick maila in sina synpunkter.

Näst intill samtliga föreningar som inkom med synpunkter vill fortsättningsvis vara en del av framtagandet av ny översiktsplan. Föreningarna visar på ett stort engagemang för kommunens utveckling och ser stor potential.

Det råder oenighet bland föreningarna var ny bebyggelse bör tillkomma. En del ser fördelar med att utveckla bebyggelse på landsbygden för att locka till sig unga barnfamiljer och för att kunna bevara särskilt intressanta kulturmiljöer genom förvaltning. Andra föreningar ser poänger med att utveckla befintliga kustsamhällen på västkusten, under förutsättning att samhällsservice och kommunikationer utvecklas i samma takt. Detta för att kunna underlätta fritidsboende som eventuellt skulle kunna bosätta sig på ön permanent efter pensionering. Ytterligare andra ser risker med en bebyggelseutveckling längs attraktiva kustlinjer eftersom det ofta medför begränsningar i tillgängligheten till kusten för allmänheten.

Flera föreningar framförde synpunkter kring befolkningsstrukturen och vad som kan göras för att locka till sig fler yngre barnfamiljer för att därmed öka underlaget för service och kultur, men också för att skapa en levande och aktiv landsbygd. Att förbättra kollektivtrafiken och öka möjligheterna att cykla genom förbättrade och utbyggda cykelbanor framfördes av flera föreningar som nödvändiga för att utveckla attraktiviteten i såväl enskilda tätorter eller kommundelar som för hela kommunen. Det skulle också innebära ökade möjligheter att utveckla turism, grön rehabilitering och integrationsprojekt om det var enklare att ta sig till olika delar av ön, utan egen bil.

Samtidigt framförde några föreningar vikten av att undvika ny bebyggelse på brukningsbar jord- och skogsmark. Detta innefattar också nya cykelvägar som en förening ansåg kunde lokaliseras på befintliga mindre vägar. En del föreningar framförde synpunkter gällande fördelningen mellan helårsboenden och deltidsboende som en utmaning. Delårsboenden driver upp bostadspriser på västkusten vilket gör det svårt för vissa att etablera sig i kommunen, samtidigt som andra föreningar talade om potentialen i delårsboenden och deras konsumtion av service och kultur.

Flera uttryckte vikten av att ta tillvara och framhålla det som är unikt med Orust vad gäller exempelvis kulturmiljöer, naturen, historien och dess kunskapsarv för såväl bofasta som för besökare. Det finns, enligt några föreningar, potential i att utveckla besöksnäringen på östra Orust. Men då krävs ökade möjligheter till övernattnings, och större möjligheter att ta sig dit och runt med

cykel och kollektivtrafik. En del föreningar lyfte fram att Orust håller på att bli ett nav för kultur- och hållbarhetsintresserade, något som bör underlättas genom att möjliggöra för unga kreativa människor att flytta in.

Få föreningar lyfte synpunkter kopplade till klimat och miljöpåverkan. Men en förening nämnde vikten av att öka möjligheterna och ambitionerna inom ett slutet kretslopp inom kommunen och att verka för mer förnybar lokal energiproduktion. Dessutom lyfte föreningen fram önskemål om att verka för en optimering av bebyggelsestorlek för att minska värme- och kylbehovet.

En del föreningar lyfte kopplingen till närliggande kommuner och svårigheterna att pendla med främst kollektivtrafik men även med bil. Eftersom kommunen inte har så många större privata arbetsgivare är många hänvisade till arbetsställen utanför kommunen. Om den regionala kollektivtrafiken skulle förbättras skulle eventuellt fler vilja flytta till kommunen.

ANALYS

INKOMNA SVAR

Totalt sett fördes dialog med närmare 300 enskilda personer i denna tidiga dialog vilket kommunen anser vara ett högt antal baserat på den förhållandevis korta tidsperiod som denna första dialog löpte under. Generellt är det svårare att få engagemang från medborgare ju abstraktare frågeställningen är. I detaljplanesammanhang där det mer handlar om specifika fastigheters utveckling kan kommunen förvänta sig en högre svarsfrekvens. Längre fram i denna process med en ny kommunövergripande översiktsplan då det finns ett förslag att lämna synpunkter på finns också förväntningar om ett högre antal synpunkter.

Inom ramen för skoldialogen fördes dialog med elever från samtliga kommunala skolor på Orust. Kommunen nådde låg- och mellanstadiebarn i kommunens fyra tätorter men elever från högstadiet enbart från Henån och Svanesunds upptagningsområde. En jämn representation mellan kön och ålder uppnåddes vid varje dialogtillfälle med skolorna. Då skoldialogen enbart genomfördes på de kommunala skolorna har svar inte inhämtats från elever från de friskolor som finns i kommunen. Dialogen genomfördes med elever från den gymnasieskola som finns på Orust men de flesta gymnasieelever som bor på Orust går på en gymnasieskola placerad i grannkommunerna. Detta har resulterat i att skoldialogen enbart nått en mindre del av ungdomar i gymnasieåldern som är bosatta på Orust.

Att kommunen genomförde en dialog som var specifikt riktad till skolbarn visade sig vara en viktig del i att nå ut till barn i detta tidiga skede. För den mer generellt riktade digitala medborgardialogen blev svarsfrekvensen låg inom ålderskategorin 0–29 år. Anledningarna till den låga svarsfrekvensen kan bero på flera faktorer. Delvis speglar denna fördelning kommunens demografiska åldersfördelning med en allt mer åldrande befolkning och delvis är detta ett resultat utifrån hur frågorna var formulerade. För skoldialogen ställdes frågor som var mer riktade åt en specifik målgrupp och var då lättare för de yngre barnen att besvara.

Efter önskemål från föreningslivet förlängdes tiden för föreningar att komma in med synpunkter till 12 december.

Fortsatt arbete

För de kommande dialogtillfällena, kopplade till samråd och granskning av förslaget till översiktsplan, finns behov av att hitta kompletterande kommunikationsvägar för att även nå målgruppen 15–30 år. Först och främst handlar det om att se över kommunikationen av processen. Information om processen behöver finnas där målgruppen visas, både fysiskt och digitalt. Att sätta upp informationsbroschyrer på platser så som butiker och idrottsanläggningar är ett sätt att nå ut som inte nyttjades i den tidiga dialogen. Dessutom kan representanter från kommunen (tjänstepersoner och politiker) finnas tillgängliga på publika mötesplatser under ett flertal tillfällen och i flera kommundelar för att prata med medborgarna. Då finns möjlighet att rikta kommunikationen och innehållet till en yngre målgrupp. Lämpligt är att stå på torg och utanför mataffärer för att locka den yngre befolkningen.

REPRESENTATIVITET

De prioriterade målgrupperna för dialogen var barn, äldre och kvinnor. Den tidiga dialogen lyckades fånga upp målgruppen barn genom skoldialogen. De äldre utgjorde en relativt stor grupp i den allmänna dialogen och andelen kvinnor var högre än andelen män. Därmed kan sägas att de prioriterade målgrupperna har träffats av den tidiga medborgardialogen.

Då antalet svarande i den digitala medborgardialogen i åldrarna under 30 år är få har kommunen valt att inte dra för stora slutsatser från just dessa. Vad gäller barn har inkomna svar från skoldialogen kunnat studeras närmare. Samma gäller svar från boende i vissa kommundelar där det för vissa delar blev lågt antal svarande. Det finns en analys med men det är viktigt att veta att underlaget kopplat till antalet svar skiljer sig åt mellan de olika områdena. Här har en analys av inkomna svar i den digitala dialogens steg 1 och steg 2 sammanvägts för att kunna dra slutsatser kopplat till de olika kommundelarna.

SKOLDIALOG

Vad som tydligast framfördes var att barnen på Orust uppskattar närheten till varierad natur, många barn vistas i naturen och tycker om när det är städat från skräp. Detta genomsyrar alla ålderskategorier och elever från samtliga kommunala skolor. Att de yngre barnen pratade om att det som är dåligt med Orust idag är bland annat nedskräpning pekar ytterligare på att den vackra naturen är viktig för barnen. Detta gör bevarande och utveckling av varierad naturmiljö en viktig fråga för den fortsatta processen kring kommunens översiktsplan. De äldre barnen uppskattar den ”alla känner alla” mentalitet som finns på ön idag och dessutom att det är tryggt och lugnt på Orust. Dessa är kvaliteter som blir viktiga att bevara även i framtiden när kommunen planerar för nya kopplingar, mötesplatser och utbyggnad av bostadsområden.

Flickorna lyfte fram havet och möjligheter till bad som kvalitet idag i större utsträckning än pojkarna. Pojkarna lyfte fram skog och möjlighet att cykla som en kvalitet.

En annan sak som framkom tydligt i skoldialogen var att många av barnen på Orust är beroende av att vuxna med bil skjutsar dem till både skola, kompisar och fritidsaktiviteter. Detta kan förklaras med en relativt spridd bebyggelsestruktur. Barnen anser att den dåligt utbyggda cykelinfrastrukturen och en kollektivtrafik med låg turtäthet är den största anledningen till att de behöver skjuts. Detta får stor påverkan på både barn och föräldrars vardagsliv när barnen inte kan

transportera sig lika självständigt. I dialogen framkom detta lika tydligt från skolbarn på alla de besökta skolorna och variationen i svaren var snarare främst beroende av avståndet mellan barnens hemmiljö och skolan.

En tredje aspekt som förklarar att barnen ofta blir skjutsade i bil är att många av de fritidsaktiviteter som barnen går på inte finns inom kommunen utan de måste åka till grannkommunerna för att utöva dem. Många barn pratade om att det finns för lite aktiviteter inom kommunen. I dialogen med de yngre barnen framkom tydligt en avsaknad av funktioner så som idrottshall, simhall, ishall och skatepark. De äldre barnen önskade istället mer öppna mötesplatser för att umgås med kompisar, då handlade det istället mest om caféer, parkourbana, fritidsgårdar, badplatser och ”hängtor” i samhället.

I det fortsatta arbetet med översiktsplanen ska kommunen undersöka hur strategisk samhällsplanering kan bidra till att skapa en infrastruktur som gör det enklare för barnen att själva transportera sig till både skola och fritidsaktiviteter. Dialogen visar att det då både krävs bättre cykelvägar och kollektivtrafik och fler mötes- och aktivitetsplatser inom kommunen.

DIGITAL MEDBORGARDIALOG

Inkomna svar på frågan om vad som kännetecknar Orust idag pekar tydligt på den rika tillgången på vacker natur- och kustmiljö. Detta genomsyrar svaren från alla ålderskategorier och både män och kvinnor. Många trycker på att det de uppskattar är variationsrik miljö vilket gör det viktigt för kommunen att tydligt identifiera variationen i landskapet, både på en kommunnivå och ortsnivå för att säkerställa en småskalig variation som människor lätt kan uppfatta. Ett varierat landskap är viktigt för att säkerställa ett fungerande ekosystem vilket ligger till grund för att leverera ekosystemtjänster som bidrar till hälsa, välfärd och livskvalitet.

Utöver detta anger många att kommunen kännetecknas av sin spridda bebyggelsestruktur med många spridda småsamhällen. År 2040 önskas en tillväxt som koncentreras främst på tätorterna. Medborgarna sätter högt värde vid de natur-, kultur- och rekreationsvärden som finns och tydliggör att denna tillväxt inte får ske på bekostnad av dessa värden.

Många önskar att Orust år 2040 har ett tydligt fokus på lokal matproduktion och att kommunen är självförsörjande gällande bland annat livsmedel. Många nämner att kommunens havsanknutna näringar skulle kunna vara viktig när det kommer till att skapa en självförsörjning och en lokal matmarknad.

Hållbarhet är ett återkommande begrepp när medborgarna beskriver Orust år 2040 och förutom just lokal matproduktion nämns klimatsmart boende och klimatanpassning. I de svar som inkommit nämns hållbarhet som något som är ett självklart fokus som genomsyrar allt kommunen gör. Detta kan vara en förklaring till varför de två nyckelfrågorna *minskad klimatpåverkan* och *anpassning till förändrat klimat* som är tätt sammankopplade med hållbarhet får lägre antal svar än många andra. Vid analys av anledningarna till valen av viktigaste nyckelfrågor syns ett tydligt hållbarhetsfokus.

Orust år 2040 kännetecknas enligt många av ett tillgängligt nät av sammanhängande cykelvägar. *God tillgång till kollektivt resande* och *väl fungerande infrastruktur för transporter* lyfts båda som viktiga nyckelfrågor för utvecklingen till dess. Det handlar då mycket om behovet av cykelvägar. Det fanns en möjlighet att ange egna utvecklingsområden, om de svarande ville ange nyckelfrågor som inte

fanns med på listan. Många har där angivit bättre cykelinfrastruktur som en egen nyckelfråga som borde lyftas specifikt.

Att *värna befintliga naturmiljöer*, *landsbygdsutveckling* och *god tillgång till kollektivt resande* hamnar i topp över viktigaste nyckelfrågorna för Orust utveckling fram till år 2040 är kanske ingen överraskning utifrån de fritextsvar som inkom i den digitala medborgardialogen. I förklaringarna till dessa val har många nämnt *landsbygdsutveckling* som en viktig förutsättning för att skapa goda förutsättningar för att öka andelen åretruntboende på ön men det går också att urskilja en tydlig koppling till nyckelfrågan *bra företagsklimat* som också toppar listan. Det beskrivs att landsbygdsutvecklingen är viktig för att öka möjligheten för småföretagande och entreprenörskap på landsbygden. Medborgarna lyfter att kommunen redan idag kännetecknas av en stark tradition med egenföretagare men detta behöver alltså fortsatt fokuseras på för att skapa ett bra företagsklimat år 2040.

Viktigt är att i sammanhanget lyfta att nyckelfrågan *ökat antal arbetstillfällen* lyfts som en specifikt viktig för de som är under 29 år och i motiveringen till varför detta är viktigt anger många att det är specifikt viktigt för att locka ungdomar och barnfamiljer till att bosätta sig på ön. Många nämner att Orust idag kännetecknas av en åldrande befolkning och då kan ett fokus på att öka möjligheten till varierande arbeten på ön vara en viktig framgångsfaktor.

De som är över 65 år lyfte istället specifikt att *god tillgång till service* är en viktig nyckelfråga för Orusts utveckling fram till år 2040. Att detta lyfts för målgruppen tillsammans med *god tillgång till kollektivt resande* och *värna befintliga naturmiljöer* vittnar om att den äldre befolkningen blir mer beroende av sin närmiljö och har generellt svårare att transportera sig längre sträckor och många kör inte längre bil. Då blir tillgång till god kollektivtrafik, service i närområdet och vackra naturmiljöer för rekreation än viktigare.

Både kvinnor och män tyckte det var viktigt med *god tillgång till kollektivt resande* och *att värna befintliga naturmiljöer*. Kvinnorna tyckte att *landsbygdsutveckling* och *god tillgång till kultur och fritid* var viktiga frågor. Männen prioriterade *bra företagsklimat* och *utveckling av tätorterna* först.

Från den digitala medborgardialogen finns mycket material som visar på olika kvaliteter och utmaningar kopplat till de olika kommundelarna och de olika tätorterna. I analysen kombineras svar från boende i de olika kommundelarna (steg 1) med svar som inkommit på olika geografiska platser inom de olika kommundelarna (steg 2). De flesta som placerat synpunkter på kartan inom ett delområde uppger sig också vara boende i det aktuella delområdet.

Vilka nyckelfrågor som medborgarna anser är viktigast för Orust utveckling fram till år 2040 varierar mellan de boende i de olika kommundelarna. Av de som bor (både heltid och deltid) inom kommunens västra delar (kommundelarna Ellös och Mollösund) lyfts *värmandet av befintliga natur- och kulturmiljöer* upp som det allra viktigaste nyckelfrågorna. Att det finns många bevarandevärden i denna del av kommunen syns också genom att många synpunkter i kartfrågan (steg 2) som fokuserar på just bevarande av specifika natur- och kulturvärden längs kusten inom dessa områden.

I delområdet Tegneby ansåg många boende att *landsbygdsutveckling* och *bra företagsklimat* är de viktigaste nyckelfrågorna och synpunkterna som lämnats i kartan för detta område fokuserar främst på bevarande av jordbruksmarken och naturmiljön runt Lyrön samt utveckling av service centralt i Tegneby (idrottshall, äldreomsorg, skola, affär etc).

I Varekil var den viktigaste nyckelfrågan att fokusera på, enligt de boende som svarat i den digitala dialogen, *väl fungerande infrastruktur för transporter* och synpunkterna i kartan är koncentrerade runt Varekils centrum där medborgarna vill se utbyggnad och att Varekil blir en ännu viktigare knutpunkt.

Nyckelfrågan för Svanesunds utveckling var enligt de boende *utveckling av tätorterna* och önskan att tätorten Svanesund ska utvecklas fram till 2040 med fokus på centrala Svanesund, vilket också syns tydligt i kartan. Flera beskrev en samhällsutveckling som bygger på en ny bro mellan Svanesund och fastlandet.

För de boende i delområde Henån anser de flesta att *god tillgång till kultur och fritid* var en viktig nyckelfråga och många pekade ut Henån och Slussen som områden specifikt för samhällsutveckling och nya funktioner föreslogs främst i Henån.

NÄRINGS LIVSDIALOG

Genom dialogen med företrädare för näringslivet på Orust konstaterades att näringslivets utveckling hänger ihop med den övergripande samhällsutvecklingen i kommunen. Det handlar inte bara om att hitta lämplig verksamhetsmark för att bygga ut befintliga verksamheter och etablera nya verksamheter utan för att skapa en hållbar näringslivsutveckling på sikt krävs även satsningar på att höja utbildningsnivån, möjliggöra en bredare, attraktivare och mer lättillgänglig bostadsmarknad specifikt för den yngre befolkningen, fler mötesplatser för ungdomarna och bättre kollektivtrafik, bro till fastlandet samt cykelvägar. Det är idag svårt att locka de yngre att stanna kvar och arbeta inom kommunen och många pendlar till/från kommunen.

De olika tätorterna har olika potential för näringslivsutveckling. De blåa näringarna dominerar inom västra Orust och verksamhetsmark krävs på sikt i flera av de västra kustsamhällena. Gröna näringar är främst kopplade till jord- och skogsbruk och finns främst i kommunens inland. Fokus bör även ligga på verksamhetsutveckling längs de större transportstråken för att möjliggöra enkla transporter.

DIALOG MED FÖRENINGSLIVET

Genom dialogen med föreningslivet framkom att landsbygdsutveckling är viktigt för lokalföreningarna, liksom utvecklingen i specifika tätorter. Det råder dock delade meningar om var utvecklingen av ny bebyggelse bör ske, synpunkter kom in gällande utveckling på landsbygden och på västkusten samtidigt som andra föreningar anser att bebyggelseutveckling främst ska ske i befintliga tätorter och inte på jord- och skogsbruksmark eller på västkusten då det riskerar att minska tillgängligheten för allmänheten till kustbandet. För att kunna utveckla föreningslivet, liksom Orust i stort, tryckte många på vikten av att locka till sig unga barnfamiljer men även att stärka besöksnäringen genom ökade möjligheter till övernattning, bättre vandringsleder och cykelbanor för att öka tillgängligheten. Många föreningar uttryckte önskemål om förbättrad kollektivtrafik, både inom kommunen och till närliggande kommuner.

SAMLAD ANALYS

Sammanfattningsvis visar dialogen som genomförts både digitalt med allmänheten och med barn och ungdomarna på de kommunala skolorna att den varierade natur och kommunens olika

kulturmiljöer är viktiga att värna om då den lyfts upp som ett tydligt kännetecken för kommunen. Många barn uppger även att de vistas mycket i naturen varför naturen är viktig både utifrån ett ekologiskt- och ett friluftslivsperspektiv. Dessutom verkar många företag på Orust inom turism- och besöksnäringen och där är tillgången på unik natur essentiell för branschens fortlevnad och utveckling.

En annan tydlig fråga för översiktsplanen blir att hitta riktlinjer och rekommendationer som främjar hållbart resande. Att kommunen idag har ett fragmenterat cykelnät enligt medborgarna och att kommunen behöver satsa på att bygga ut cykelnätet framgår tydligt. Översiktsplanens bidrag till detta handlar om att hitta rekommendationer och riktlinjer kring mark- och vattenanvändning som främjar cykling samt utbyggnadsstrategier kring utbyggnaden av sammanhängande och tillgängliga cykelvägsnät. Förutom cykelnät som ökar möjligheterna till hållbart och tillgänglig resande för människor för både barn och vuxna pekades kollektivtrafikens turtäthet ut som en brist idag. I denna fråga behöver kommunen samarbeta med Västtrafik för att skapa en stärkt struktur. Specifikt för översiktsplanen handlar det om att lokalisera nya exploateringsområden till platser som kan kollektivtrafikförsörjas på ett effektivt sätt och stärka underlaget i anslutning till befintliga kollektivtrafikknutpunkter för att skapa ett ökat resandeunderlag.

Vad som framkom tydligt i dialog med medborgare och näringslivet var att den framtida bostadsutvecklingen behöver fokusera på att skapa ett varierat utbud som ökar möjligheterna för unga att bo kvar och locka fler att bo året runt i kommunen. När det handlar om vart inom kommunen ny bostadsutveckling ska ske pekades många på att utvecklingen behöver koncentreras till tätorterna för att skapa bättre underlag för kommunal service. Samtidigt bor en stor del av kommunens befolkning på landsbygden idag och landsbygdsutveckling var en prioriterad nyckelfråga i den digitala medborgardialogen. Även föreningslivet framförde önskemål om förbättrade möjligheter att bosätta sig på landsbygden genom exempelvis bättre utbud av kollektivtrafik och utbyggda gång- och cykelbanor.

Kommunens spridda bostadsstruktur och höga andel delårsboende skapar utmaningar vad gäller service som är tillgänglig för många. Många lyfter ett behov av ökad service och fler mötesplatser både i kommunens befintliga tätorter och i flera knutpunkter på landsbygden med utvecklingspotential. Skolbarnen lyfte specifikt behovet av mötesplatser kopplat till idrotts- och föreningsliv men också publika mötesplatser och fritidsgårdar. För att locka den yngre befolkningen att bo kvar handlar det snarare om att erbjuda ett utbud av kulturella aktiviteter och de äldre behöver vardagsservice i närheten av där de bor.

Slutligen ser många av de som deltagit i dialogen att Orust år 2040 kännetecknas av ett brett fokus på hållbarhet. Många lyfter specifikt att kommunen har potential att bli självförsörjande genom sin lokala matproduktion. Detta gör att det är viktigt för kommunen att värna om både jordbruksmark och möjligheten att utveckla företagandet kring matproduktion inom både gröna och blå näringar. Hållbar matproduktion ses av många som ett sätt att förlänga turistsäsongen och samtidigt bredda näringslivet. Redan idag växer mindre verksamheter fram med exempelvis gårdsbutiker.

SLUTSATSER OCH FORTSATT ARBETE

- I kommande samråds- och granskningskede bör kommunen lägga särskild vikt på att säkerställa att personer under 30 tar del av materialet och ges möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Den tidiga dialog som nu genomförts visar på att behovet av specifikt riktad kommunikation till denna målgrupp är viktig och kommunen behöver ta fram en strategi för hur detta ska säkerställas i den fortsatta planprocessen. Fortsatt dialog med kommunens skolor bör vara en del i detta.
- Transporteffektiv planering i tätorterna för att främja en samhällsstruktur som underlättar kollektivtrafikförsörjning vilket är viktigt för att skapa en hållbar pendling och öka möjligheterna för alla utan bil (många unga och äldre) att transportera sig självständigt.
- Ett välutbyggt gång- och cykelvägsnät är viktigt för att speciellt barn och ungdomar ska kunna röra sig självständigt mellan målpunkter inom och mellan tätorter.
- Näringslivsutveckling och landsbygdsutveckling är tätt sammankopplad i Orust kommun och förutsättningar behövs både för utökning av befintliga verksamheter som finns spridda inom hela kommunen samt för nyetablering i tätorterna och längs de större transportnäten.
- Högre diversitet av både arbetsplatser och boendeformer för att locka den yngre befolkningen att stanna kvar. Även satsning på utbildning och forskning likväl som kultur och fritidsutbud.
- Fokus på ekosystemtjänster för naturnytta som tillsammans bidrar till bevarandet och utvecklandet av alla de tjänster som naturen förser människan med. I denna tidiga dialog lyfts specifikt kulturella och försörjande ekosystemtjänster kopplat till rekreation och friluftsliv, kulturhistoria, matproduktion och vacker natur.
- Många, speciellt de yngre, upplever en avsaknad av sociala mötesplatser. Delvis handlar det om att det inom kommunen finns få anläggningar för fritidsaktiviteter så som idrottshallar, simhallar och ishallar men också ett behov av öppna platser som parker och torg med caféer, kiosker, parkour, lekplatser, hängytor, skatepark och badplatser.
- De olika tätorternas förutsättningar och utmaningar behöver studeras närmare. För Svanesund beskrivs bron till fastlandet som en viktig del i tillväxt med fler bostäder och ett stärkt centrum. I Henån kan en upprustning av hamnområdet för att hantera stigande havsnivåer kombineras med fler caféer, restauranger och kulturevenemang.
- Det finns potential i att utveckla besöksnäringen. Förbättrad kollektivtrafik, gång- och cykelbanor samt ökade möjligheter till övernattnings skulle kunna öka attraktiviteten.

MEDVERKANDE

Dialogsammanställningen har utförts av Sweco Sverige AB i samarbete med kommunens projektgrupp för arbetet med översiktsplanen på Orust kommun. Kontaktperson för översiktsplanen är Klara Sjögren Holtz.

Orust kommun 47380 HENÅN
Kommunhuset, Ävägen 2-6 telefon 0304-33 40 00
kommun@orust.se **www.orust.se**